

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Stanovy Pionýra

příručka pro účastníky kurzu - pracovní text ke studiu

Pojďme spolu CZ.1.07/1.2.17/01.0011

Operační program Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Rovné příležitosti dětí a žáků,
včetně dětí a žáků se speciálními
vzdělávacími potřebami

5. STANOVY PIONÝRA, VNITŘNÍ PŘEDPISY A PROGRAM PIONÝRA

Jan Kačer

1. Stanovy Pionýra
2. Program Pionýra
3. Obsah činnosti
4. Historie Pionýra

www.pionyr.cz, www.jmpionyr.cz, www.pto.pionyr.cz

Přílohy: Stanovy a Program Pionýra

Použitá literatura:

Statut a program Pionýra

Materiály Ústředního vzdělávacího centra Pionýra

Velmi stručný výtah ze Stanov Pionýra, z. s.,

aneb co by měl vědět každý vedoucí. K úspěšnému absolvování zkoušek je třeba si prostudovat Stanovy celé.

1. STANOVY PIONÝRA

- **schváleno VIII. výročním zasedáním Pionýra 23. listopadu 2013**
- Pionýr, z. s. registrován Ministerstvem vnitra pod č.j. VSP/1-1793/90R, Spisová značka: L 826 vedená u Městského soudu v Praze.

STANOVY PIONÝRA - obsah

- I. NÁZEV SPOLKU
- II. VYMEZENÍ A ÚČEL
- III. PŮSOBNOST A SÍDLO
- IV. JEDNOTÍCÍ PRVKY
- V. ČLENSTVÍ
- VI. ORGANIZAČNÍ VÝSTAVBA
  - A. PIONÝRSKÁ SKUPINA (PS)
  - B. PIONÝRSKÉ CENTRUM (PC)
  - C. KRAJSKÁ ORGANIZACE PIONÝRA (KOP)
  - D. PIONÝRSKÝ ODDÍL A VOLNOČASOVÝ KLUB
  - E. ORGÁNY PIONÝRA
- VII. HOSPODAŘENÍ
- VIII. KONTROLNÍ ČINNOST
- IX. EVIDENCE ČLENŮ
- X. VNITROORGANIZAČNÍ PŘEDPISY
- XI. SPOLEČNÁ USTANOVENÍ
- XII. NALOŽENÍ S LIKVIDAČNÍM ZŮSTATKEM
- XIII. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ
- XIV. PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

I. NÁZEV SPOLKU

Pionýr, z. s.

II. VYMEZENÍ A ÚČEL

1. Pionýr, z. s. (dále v těchto stanovách jen „Pionýr“) je demokratický, dobrovolný, samostatný a nezávislý spolek dětí, mládeže a dospělých.

2. Předmětem hlavní činnosti Pionýra je veřejně prospěšná činnost.

Více ve Stanovách.

III. PŮSOBNOST A SÍDLO

1. Pionýr uskutečňuje svou činnost na území České republiky.

2. Sídlem spolku je Praha 1, Senovážné náměstí 977/24.

IV. JEDNOTÍČÍ PRVKY

1. Pionýr, jeho pobočné spolky a členové používají tyto základní jednotící prvky:

a) název;

b) znak, kterým je vpravo vzhůru směřující vlaštovka na pozadí trikolory. Celkové uspořádání znaku je kruhové.

V případě, že je znak používán v grafickém provedení společně s názvem, musí být název použit ve stanoveném logotypu. Podrobný popis a způsoby užití upravuje vnitřní směrnice spolku.

2. Dále mohou být používány:

a) pionýrský odznak, kterým je otevřená kniha a státní vlajka na pozadí s plameny;

b) maskot;

c) pozdrav;

d) součásti oděvu (šátky, košile, trička apod.);

e) značení (nášivky, odznaky a domovenky apod.).

V. ČLENSTVÍ

Členem může být každé dítě (ve smyslu „Úmluvy o právech dítěte“, tedy každý člověk mladší 18 let) i dospělý bez rozdílu sociálního postavení, národnosti, politické příslušnosti, náboženského vyznání, jestliže souhlasí se Stanovami a Programem Pionýra.

Více ve Stanovách (podmínky členství, vznik členství, čestné členství, zánik členství)

Práva a povinnosti individuálního člena

a) Práva člena:

i) vybrat si kolektiv, používat jednotící prvky Pionýra;

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- ii) spolurozhodovat o činnosti a podílet se na řízení oddílu, pokud je v něm registrován;
- iii) spolurozhodovat o činnosti a podílet se na řízení hlavního nebo pobočného spolku, pokud byl zvolen do stanovami definované funkce;
- iv) být volen;
- v) odvolat se proti rozhodnutí, kde to stanovы připouštějí;
- vi) využívat výhod spolku;
- vii) hmotně podporovat spolek;
- viii) vystoupit ze spolku.

b) Práva pionýrského pracovníka, kterým se rozumí člen sdružení starší 15 let, vykonávající nad rámec běžných povinností, vyplývajících z těchto stanov a dalších vnitřních předpisů pro všechny členy Pionýra, funkci voleného orgánu pionýrské skupiny, člena voleného orgánu pionýrské skupiny, jmenovaného vedoucího oddílu, zástupce vedoucího oddílu, vedoucího družiny nebo instruktora oddílu:

- i) volit své zástupce - delegáty;
- ii) spolurozhodovat o činnosti a podílet se na řízení spolku prostřednictvím členství nebo delegovaného členství v radách.

c) Povinnosti členů:

- i) uskutečňovat ideály a cíle spolku;
- ii) hájit dobré jméno spolku;
- iii) registrovat se;
- iv) účastnit se aktivně činnosti;
- v) plnit požadavky svého kolektivu;
- vi) naplňovat Program Pionýra;
- vii) platit členské příspěvky.

VI. ORGANIZAČNÍ VÝSTAVBA

Pionýr zřizuje, pro zajištění plnění svého účelu, pobočné spolky dle § 219 a násl. zákona č. 89/2012 Sb. (dále jen „pobočné spolky“):

- A) pionýrské skupiny (článek VI.A.);
- B) pionýrská centra (článek VI.B.);
- C) krajské organizace Pionýra (článek VI.C.);
- D) pionýrský oddíl a volnočasový klub (článek VI.D.);

2. Pobočné spolky jsou dle těchto stanov:

a) Nadány různými právy a povinnostmi, které jsou stanoveny pro jednotlivé pobočné spolky rozdílně, podle funkce a postavení toho kterého pobočného spolku v organizační struktuře spolku a státoprávního členění ČR.

b) Každý pobočný spolek má způsobilost mít práva a povinnosti a nabývat je (právní osobnost), pokud při jeho zřízení není stanoveno jinak, s omezeními dle těchto stanov (viz článek XI.A.2.) nebo určenými na základě těchto stanov.

Podrobně ve Stanovách.

Pro zajištění přímé práce s dětmi a mládeží zřizuje Pionýr, zpravidla prostřednictvím svých pobočných spolků, oddíly a kluby. Tyto jednotky jsou výchovnými jednotkami bez právní osobnosti (nejsou pobočnými spolky dle § 219 a násl. zákona č. 89/2012 Sb.).

Podrobně ve Stanovách.

E) orgány Pionýra (článek VI.E.).

- a) Výroční zasedání Pionýra
- b) Česká rada Pionýra
- c) předseda Pionýra
- d) dva místopředsedové Pionýra (první a druhý)
- e) ekonom Pionýra
- f) výkonný výbor České rady Pionýra (VV ČRP)
- g) kontrolní komise Pionýra
- h) rozhodčí komise Pionýra

Podrobně ve Stanovách.

druh moci	pionýrská skupina (PS)	krajská organizace Pionýra (KOP)	Pionýr celostátní úroveň	stát
zákonodárná	Rada PS	, Krajská rada Pionýra	Výroční zasedání Pionýra, Česká rada Pionýra	parlament
Výkonná	Vedoucí PS, Vedení PS	Předseda KOP, Výkonný výbor KRP	Předseda Pionýra, Výkonný výbor ČRP	prezident, vláda
Kontrolní	Revizor PS	Kontrolní komise KOP	Kontrolní komise Pionýra	kontrolní úřady
Soudní			Rozhodčí komise Pionýra	soudní systém

VII. HOSPODAŘENÍ

1. Pionýr je spolek, který vystupuje jako samostatná právnická osoba ve svém celku.
2. Pobočné spolky Pionýra samostatně hospodaří s majetkem, který získaly při svém založení a který nabyly v průběhu své činnosti v souladu s obecně závaznými právními předpisy a vnitřními směrnicemi spolku, a to v rozsahu stanoveném těmito stanovami

a ve zřizovací listině pobočného spolku. Pobočné spolky Pionýra hospodaří zejména na základě schváleného rozpočtu, zřizují účty u peněžních ústavů, užívají vlastní razítka a tiskopisy. Bližší podrobnosti stanovují vnitřní směrnice spolku.

Více ve Stanovách.

VIII. KONTROLNÍ ČINNOST

Ke kontrole hospodaření a usnesení jsou voleny samostatné kontrolní komise. Předsedům a členům kontrolních komisí se zasílají pozvánky na jednání orgánů spolku (pobočného spolku), v rámci kterého vykonávají svou činnost a mají právo účasti na jednání těchto orgánů spolku.

Více ve Stanovách.

IX. EVIDENCE ČLENŮ

Evidence členů spolku a všech pobočných spolků je prováděna na pobočných spolicích i v rámci Pionýra elektronicky, v Registračním informačním systému Pionýra.

Více ve Stanovách.

X. VNITROORGANIZAČNÍ PŘEDPISY

Vnitřní směrnici spolku (dále již jen směrnice) se rozumí předpisy (pro všechny členy spolku závazné postupy) vydané příslušnými orgány úrovně celorepublikové, krajské či na PS. Platné vnitřní směrnice spolku, vydané orgány celorepublikové úrovně, jsou zapsány v seznamu - rejstříku vnitřních předpisů -, který je veden Ústředím Pionýra.

Více ve Stanovách.

XI. Společná ustanovení

Veškerá činnost uskutečňovaná členy spolku, pobočnými spolky a pionýrskými pracovníky při činnosti vyvíjené v rámci spolku, musí být v souladu se Stanovami Pionýra a Programem Pionýra.

- A. pro pobočné spolky
- B. pro orgány spolku a pobočných spolků
- C. pro funkcionáře spolku
- D. pro zánik funkce
- E. pro likvidaci pobočných spolků
- F. pro ochranu pobočných spolků ohrožených nečinností
- G. kooptace členů volených orgánů

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podrobně ve Stanovách.

XII. NALOŽENÍ S LIKVIDAČNÍM ZŮSTATKEM

V případě ukončení činnosti Pionýra nabídne likvidátor zbylý likvidační zůstatek jiné veřejně prospěšné právnické osobě s obdobným účelem hlavní činnosti, jako je hlavní činnost Pionýra.

XIII. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Stanovy Pionýra mohou být změněny nebo zrušeny jen nejvyšším orgánem Pionýra. Omezení práv nebo rozšíření povinností člena spolku lze upravit ve Stanovách jen se souhlasem více jak 2/3 přítomných delegátů Výročního zasedání Pionýra. V případě, že se schválený dokument Pionýra dostane do rozporu s dalšími nově schválenými obecně závaznými právními předpisy, provede potřebné změny ČRP. Organizační jednotky Pionýra informuje do 30 dnů. Nejvyšší orgán Pionýra je potvrdí dodatečně.

XIV. PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Více ve Stanovách.

2. PROGRAM PIONÝRA

Kdo jsme...

O co usilujeme?

Kam směřujeme?

Ideály Pionýra

- Pravda „Pionýr chrání pravdu a plní dané slovo.“
- Poznání „Pionýr je pracovitý, učí se.“
- Přátelství „Pionýr je přítelem všech dětí.“
- Pomoc „Pionýr je statečný a kamarádký, pomáhá ostatním.“
- Překonání „Pionýr je čestný a spravedlivý.“
- Příroda „Pionýr chrání přírodu a život na Zemi.“
- Paměť „Pionýr má rád svou zem.“

Podrobně v Programu Pionýra.

Program Pionýra je oficiální název pro (zdánlivě) ještě oficiálnější text. Omyl! Jde o jeden z nejčastějších předsudků... Přiblížení Programu Pionýra byl věnován

prostor již v Instruktorském kurzu, nyní se pokusíme o další posun. Vzhůru do toho.

Kdo zná sdružení Pionýr z pozice dítěte, instruktora a vedoucího, ví, že v Pionýru nepanuje žádná předpojatost. Neposuzuje lidi podle toho, jaké mají postavení ve společnosti, jaký mají původ, národnost nebo podle vyznání. Pionýr uznává rovnost a snaží se tento postoj vštěpovat i svým členům. Hlásí se k principům demokracie, solidarity a pomoci druhým. Člen Pionýra má vlastní vůli a sám se svobodně rozhoduje, Pionýr - jako celek - ctí dobrovolné sdružování a dobrovolnou činnost.

Mezilidské vztahy hrají důležitou roli v životě jedince. Nelze se spoléhat jen sám na sebe a „hrát si na svém písečku“. Dítě by se mělo naučit prostřednictvím kolektivů, které jsou právě vytvářeny ve sdružení Pionýr, pomáhat jeden druhému, silnější slabšímu... Není dobré, aby člověk od dětství trpěl ústrky, snažíme se pro něj najít uplatnění a učit ho se zapojit do běhu života.

V Pionýru nejde jen o to, že vedoucí či instruktoři vymyslí plán a děti se jim podřídí. Ne, naopak. Děti jsou těmi, kteří - v dobrém! - hýbou oddílem, skupinou anebo družinou: podílejí se i na rozhodování. Je na vedoucím, aby pro to - přiměřeně věku a schopnostem dětí - vytvářel podmínky.

Pionýr se nezabývá výchovou a vzděláváním dětí pouze na území České republiky. Jak už asi víš, Pionýr není mezinárodně izolovaný: jako člen IFM-SEI spolupracuje s mnoha organizacemi v zahraničí - organizuje s nimi různé akce, ať krátkodobě nebo dlouhodobě.

Pionýr jako sdružení se nehlásí k žádné politické straně, hnutí ani k žádné ideologii. Což ovšem neznamená, že se zásadně straní součinnosti s politickými stranami - to by totiž bylo proti jeho zásadě: obhajovat práva dětí. Příkladem jsou jeho kontakty se všemi parlamentními stranami.

Asi každý z nás ví, že jedna z nejdůležitějších etap člověka je dětství. Činy a skutky vykonané v tomto období pak dítě ovlivňují po zbytek života a také se v této době utváří nezastupitelné lidské hodnoty. Právě Pionýr chce vytvořit podmínky pro tělesný, duševní a mravní rozvoj dítěte. Nelze zajistit dítěti „ideální“ rodinu, ale lze dosáhnout toho, aby mělo někoho, komu může důvěřovat, svěřit se mu, když to bude třeba. K dítěti nepřístupujeme jen jako k členovi sdružení, který dochází na schůzky a platí registrační poplatek. Dítě považujeme za malého človíčka, který se zatím ve společnosti lásky - nenávisti, radosti - strasti, pravdy - lži orientuje s obtížemi, bez životních zkušeností. Chtěli bychom ho naučit rozlišovat skutky dobré a špatné. Určitě nelze dítě nutit do něčeho, co nechce. Musí se motivovat a vytvářet různé formy zábavy, abys ho inspiroval. (Proto Pionýr vypracoval i nabídkové programy činnosti pro děti.)

Nemusíme zdůrazňovat, že můžeme najít mnoho dětí a mladých lidí, kteří určitým způsobem strádají nebo jsou diskriminováni: ať už zdravotně a sociálně postižení, trpící nedostatkem rodinné lásky a pozornosti. Pionýr, navazujíc na kladné tradice, pomáhá znevýhodněným dětem u nás, snaží se prolomit pomyslnou zed' rasové nesnášenlivosti.

Jak jsme se již zmínili: Pionýr, tedy i my chceme vychovávat děti a mládež tak, aby se z nich stali aktivní, tvořiví a iniciativní lidé, kteří cítí odpovědnost za sebe i za své okolí. Chtěli bychom, aby pochopili význam slov spravedlnost, pravda, přátelství, spolupráce ... a uměli respektovat názory a postoje jiných lidí.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V Programu Pionýra lze číst i tento text: „Pionýr u svých členů rozvíjí vztahy, názory a city ke svému národu, vlasti i občanské postoje ke svému státu. Učí poznávat jejich tradice a vlastní činností členů na ně navazovat.“ Nechceme teď zasahovat do tvého svědomí, ale uvědom si, že v dnešní době rozvoje EU je správné připomínat tradice Čechů a Moravanů. Zeptáš-li se dítěte nebo mladého člověka, jestli je hrdý na svou vlast, nezřídká se zasměje. Jako by bylo směšné vážit si vlastní země a s hrdostí nahlas prohlásit „Já jsem Čech.“ Čím to je? Výchovou dětí? Nedáváme jim dostatečný příklad nebo není, na co bychom mohli být hrdí? Ve světě sportovců, umělců, vědců nebo obchodníků bychom našli mnoho lidí, kteří by se mohli pochlubit českou národností. Jsou šikovní a světově uznávaní. Pionýr chce, abychom si uvědomili, že v naší možná malé evropské zemi, která je s takovou oblibou nazývána srdcem Evropy, jsou stále lidé, na které můžeme být hrdí - každý by měl sám na sobě umět najít něco, na co bude hrdý, ty s tím navíc můžeš pomoci i dětem. Což ovšem není v rozporu s myšlenkou evropanství a uvědomování si širší sounáležitosti.

Program Pionýra - možná vznešenými slovy - říká zcela praktické věci. Do náplně naší práce se zkrátka musí promítat:

- aktivní oddech, rekreace, zábava, hygiena, relaxace, výchova k účelnému využití volného času a jistě i příprava na plnění úkolů v domácnosti a podíl na životě rodiny;
- tělesná výchova, sport a turistika; vzhledem k věkovým zvláštnostem klademe na tuto oblast zvláštní důraz;
- občanská činnost, která prohlubuje zájem o všem přístupné otázky a o dění kolem i vztah k němu (aktivita x pasivita), aktivity obecně prospěšného charakteru;
- uplatnění tvořivosti, uspokojování a rozvoj zájmů z oblastí vědy a techniky (v rámci možností), kultury, umění a sportu tedy rozvíjení schopností a talentu;
- účast v organizaci a v činnosti dětského kolektivu, zejména organizátorská činnost, v rámci které si děti řeší „vlastní záležitosti“ a tím nabývají zkušenosti jinde nezískatelné;
- zcela nepominutelná je složka prožitková - uspokojení touhy po dobrodružství, romantice, kamarádství, snahy někam patřit, potřeby být uznáván.

Jak už bylo uvedeno: Program Pionýra je oficiální dokument, a tak může být vnímán jako úřední text, zdánlivě odtažitý od života... Proto i zde chceme znovu zdůraznit: to není pravda - **Program Pionýra je námětem na mnoho zcela konkrétních činností.** Proto je dobré ho znát.

Pionýr je významnou samostatnou organizací dětí a mládeže u nás, začleněný v pluralitním systému (a plně ho respektující). Má nepřehlédnutelné postavení v sektoru nestátních neziskových organizací ČR, organizační strukturu po celé zemi, mezinárodní zázemí. Má promyšlený program, nabízí hodnotový systém i zajímavé konkrétní výchovné aktivity, na rozdíl od mnoha jiných spolků jsou zásady jeho činnosti pedagogicky definované.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. OBSAH ČINNOSTI

Činnost v oddílu (a v Pionýru) má směřovat k jednomu cíli: **přispět k všestrannému rozvoji osobnosti mladého člověka, duševně bohatého a tělesně zdatného**, tedy naplňování Programu Pionýra. Konkrétně má pomoci ke stálému rozšiřování způsobilosti dítěte, jeho vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro stálý osobní rozvoj a uplatnění ve společnosti. Platí: aktivní účast na dění v oddílu a v Pionýru by měla přinášet uspokojení, zážitky ale také rozšiřovat kompetence (způsobilost) dítěte¹. Řeč o tom ještě bude i v dalších kapitolách. Postupné osvojování vědomostí a dovedností každým jednotlivcem umožňuje pionýrským oddílům soustavnou pestrou a zajímavou činnost.

A proto existují a zde chceme představit náměty k obsahu činnosti - programy činnosti, tvořící soubor nabídek, námětů, které pomáhají vedoucím vnést do výchovné práce řád a gradaci činnosti v závislosti na věku pionýrů.

Poznámka:

Pojem **program činnosti** je mnohvrstevnatý a používá se v různých souvislostech, výše jsme rozebírali dokument „Program Pionýra“, dále se užívá např. jako jiné pojmenování pro nějaký pořad nebo určitý projekt či konkrétní plán práce/činnosti. My se nyní přidržíme pojetí **programu činnosti**, jako souboru kroků vedoucích k určitému cíli, viz předcházející poznámky o potřebě promyšleného postupu v činnosti.

Za hlavní prostředek životaschopnosti Pionýra považujeme především pravidelnou, ale rozmanitou činnost kolektivů, v níž je přiměřeně uplatňována i samosprávnost a (vlastní) aktivita. Její obsah a jeho praktické naplnění pomáhají spoluvytvářet právě tzv. programy činnosti, které jsou podrobně představeny například v publikaci „Obsah činnosti“ - zde proto nabídneme pouze malou ochutnávku.

ZVÍŘÁTKA

- program zaměřený na věkovou kategorii nejmladších dětí první až druhé třídy;
- jeho základem je Zápisník zvířátek - malá osobní kronika dítěte, která ho provází oddílovým životem po dobu jednoho roku;
- vydané publikace: Zápisník zvířátek (přímo pro dítě) + metodika pro vedoucí.

ŽIVOT ODDÍLU

- program zaměřený na výchovu k většímu podílu na správě svých věcí - náměty k zapojení dětí do přípravy, realizace a hodnocení činnosti oddílu;
- vydané publikace: Život oddílu - výchova k participaci.

¹ Myšleny jsou kompetence, o nichž se dnes hovoří, kdykoli je řeč o výchově, ve škole i v rodině: tzv. klíčové kompetence – k učení, k řešení problémů, kompetence komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní.

CESTA KOLEM SVĚTA ZA 300 DNŮ²

- nabídkový otevřený program činnosti - soubor námětů pro celoroční činnost;
- je zaměřen na všestrannou činnost a zahrnuje všechny obvyklé činnosti (turisticko-tábornickou, přírodovědnou, sportovní, kulturně-historickou, umělecko-technickou);
- vydané publikace: Zápisník cestovatele; soubor námětů dle kontinentů; barevné přílohy k souborům; desková hra Výpravy za poznáním.

AHOJ, EVROPO

- program zaměřený na rozšíření povědomí dětí o EU, o historii jednotlivých zemí a o jejich kultuře, k využití je volně navazující řada ilustrovaných sešitů, věnovaná Evropské unii a jednotlivým členským státům;
- vydané publikace: ilustrované sešity věnované Francii, Švédsku, Belgii, Španělsku, Dánsku, Řecku, Velké Británii, Finsku a Německu.

OÁZA

- program rozvíjející kampaň mládeže proti rasismu, xenofobii, antisemitismu a intoleranci, představující náměty pro činnost oddílů;
- vydané publikace: Oáza - metodická příručka.

MODRÁ PLANETA

- program nabízející náměty zaměřené na přírodovědu a ochranu přírody;
- vydané publikace: zápisník Rok v přírodě, zápisník Modrá planeta.

PIONÝRSKÝ SEDMIKVÍTEK

- program, zastřešující soutěže v kulturně-uměleckých činnostech;
- sedm lístků symbolizuje sedmero oblastí - zpěv a hudba, tanec, film, fotografie, divadlo, výtvarná a rukodělná činnost;
- zahrnuje devět aktivit - Dětská porta; Divadlo; Film, foto video; Hudba; Pro-Rock; Tanec; Folklórní tanec; Výtvarná a rukodělná činnost; Literární část;
- vydané publikace: Soutěžní řady a pravidla.

Nezapomíná se ani na dospělé

Programy činnosti pamatují pochopitelně též na mladé a dospělé a nabízejí možnosti pro vedoucí, instruktory a pracovníky Pionýra. Úkolem této celé soustavy přípravy v Pionýru je vybavení absolventů vědomostmi a dovednostmi pro práci s dětmi a mládeží v jejich volném čase a to nejen pro práci přímou, ale i pro ostatní související činnosti.

Platí, že žádná osoba starší 18 let, pokud nemá splněnu vstupní kvalifikaci, se nesmí samostatně podílet na činnosti sdružení, tj. pracovat na PS či dalších organizačních jednotkách v tzv. přímé práci s dětmi. Neboli bez Minima Pionýra, což je ona vstupní kvalifikace, nejde nic - představuje totiž potřebné, základní poučení. Na minimum navazují všechny další stupně a stupínky přípravy.

² Projekt je již ukončen a materiál k němu je nedostupný.

Jde o základní kvalifikaci: Kvalifikace instruktora Pionýra a kvalifikace oddílového vedoucího. Vedle ní existují ještě další jako:

- Kvalifikace pro výkon volených a jmenovaných funkcí musí daný člen absolvovat do 1 roku od zvolení - jmenování (člen rady, vedoucí PS, hospodář nebo revizor).
- Odborné kurzy (odborné vzdělávání pro výkon volených a jmenovaných funkcí; odborná příprava pro vedoucí; vzdělávání lektorů; odborná příprava pro výkon činnosti souvisejících se zajištěním přímé práce s dětmi).
- Rozšiřující kvalifikace (metodická příprava na PS, tematicky zaměřené kurzy; výměny zkušeností; semináře).

To znamená hlubší a specializovanou přípravu, a to dle potřeb a zaměření jednotlivých článků sdružení nebo sdružení jako celku. Tato příprava je zajišťována převážně formou odborných seminářů, specializovaných akcí nebo ve spolupráci s jinými subjekty mimo sdružení Pionýr. Tento stupeň přípravy nemá obecně povinný charakter, pokud však organizační jednotka vykonává specializované aktivity, je odborná kvalifikace k výkonu funkce nutná (vodácké kurzy, lyžařský instruktor, speciální příprava hospodářů, ...).

V publikaci věnované instruktorům jsme zmiňovali také úplnou kvalifikaci (vedoucí dětského kolektivu a zdravotníka zotavovacích akcí). Zajímat by tě mohla i další nabídka kvalifikací:

- Hlavní vedoucí táborů.
- Hlavní vedoucí zotavovací akce.
- Účetnictví (s využitím výpočetní techniky).

U kvalifikací, kde není omezena časová platnost, se předpokládá - v případě proměn v jednotlivých tématech - provedení doškolení, které zajistí aktuální znalosti a po jehož absolvování bude kvalifikace opět plnohodnotná a platná. Stanovení míry proměn a nutnosti doškolení určuje ČRP na návrh sboru garantů.

U kvalifikací, kde je omezena časová platnost, je potřebné pro její prodloužení absolvovat předepsaná doškolení zakončená zkouškou.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4. HISTORIE PIONÝRA

Tradice

Osudy a minulost vždy souvisí s tradicemi, a to na všech úrovních: u pionýrského oddílu, na skupině či v celém sdružení.

Nejprve zamyšlení

Vědomí, že jsme nepadli odkudsi, že odněkud a někam jdeme, že existují hodnoty, které naši předchůdci proměnili v činy, nás může naplňovat sebevědomím či naopak bází. Ale platí, že povědomí o minulosti vede k odpovědnosti, k vážnému chápání vlastní práce jako něčeho, co nesmí lehkomyšlně vycházet z chvilkových nálad a podléhat bezprostředním výhodám, zkušenost vždy podporuje aktuální rozhodování.

Staré kroniky, alba, ty viditelné stopy tradice jsou připomínkou: před našima očima leží vývoj, památka, jsou i závazkem. Zdánlivě je jednodušší být bez tradice, nese to s sebou ovšem riziko přehmatů či omylů plynoucích z nevědomosti. Člověk znalý minulosti bývá taktní a uvážlivý, protože si uvědomuje omylnost svých předchůdců, může se z jejich chyb poučit a pochopit jejich i svoji (již zmíněnou) odpovědnost vůči budoucnosti.

Nemusíme popřít vlastní minulost a stydět se za ni, jen abychom se zařadili do aktuálního proudu. Najdeme mnohé příklady, že kde se neuznávají zkušenosti a vztahy minulosti a budoucnosti, pak nastoupila nevázanost a rozklad. Tradici a minulost je potřeba vnímat v celé její rozpornosti (byly věci dobré i špatné) - na každý pád s vědomím odpovědnosti k budoucnosti. Nebo si opravdu někdo myslí, že přítomnost a budoucnost lze budovat na zapření, zkreslení či neznanosti minulosti, vývoje, tradice?

Myslíš, že jde o velká slova?

Ale jak už bylo uvedeno několikrát: i velká slova mají zcela praktické výstupy. Tradice jsou chápány jako udržování určitých jinde se nevyskytujících činností typických pro určitou skupinu. To platí pro celý Pionýr, ale i pro oddíl - kde mají svou praktickou a účelovou povahou výrazný vliv na *vnitřní život* kolektivu, jako např. častá činnost v družinách, dochvilnost, důsledné kontrolování docházky nebo plnění úkolů apod. Vedle toho jsou tradice se zdánlivě *vnějším výrazem*, např. slavnostní nástup, název a znak oddílu nebo skupiny, nástěnka apod. Jejich přednosti spočívají v tom, že působí nejen na rozumovou stránku osobnosti dítěte, ale současně probouzejí a pozitivně motivují jeho emoce a city.

Zvyklostmi pionýrského kolektivu mohou být například:

- uspořádání slibů pionýrů v určitý den a na určitém místě;
- způsob předávání splněných odznaků odbornosti, odměn a vyznamenání
- pojmenování aj.

Jejich prostřednictvím se uchovávají zkušenosti kolektivu a odevzdávají se novým členům. Tradice jsou „pramenem poznání“, ale i zdrojem podnětů k jednání. Možností vzniku tradic je více, avšak důležité a rozhodující je, aby tradice vznikaly z potřeb kolektivu, kolektiv k nim pociťoval úctu, byl na ně hrdý, chránil je, uchovával, rozvíjel, obnovoval, zdokonaloval a rozumně obměňoval.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Na úrovni pionýrského kolektivu mohou být významnými tradicemi například letní tábor, akce k výročí vzniku pionýrské skupiny, oddílu či pravidelná setkání s bývalými členy oddílu či již zmíněný název. Vedle toho jsou zvyklosti, které přesahují rámec pionýrského oddílu či skupiny a odrážejí spjitosti v rámci celého Pionýra.

Dokladem toho mohou být republikové akce či celopionýrské projekty, jako jsou například:

- Republiková setkání pionýrských oddílů, což jsou víkendová setkání oddílů z celé ČR. Konají se na různých místech naší země.
- Zdravá pionýrská krev: což je akce, která vznikla v Brně a jako celorepubliková byla poprvé vyhlášena v roce 2001. V rámci této akce mohou naši členové se svými přáteli a rodiči dětí, se kterými pracují, darovat krev na transfúzních stanicích po celé České republice.
- Ledová Praha: Akce je pořádána ve spolupráci s Nadací Dětem 3 tisíciletí. Nabízíme tím možnost zajímavě využít čas během pololetních prázdnin. Ta je ostatně tradičně spojena s koncertem Děti dětem - ten umožňuje dětem prezentovat své umění v kulturně uměleckých činnostech a díky předávaným pohárům předsedy vlády ČR přitahuje i obecnější pozornost.
- kampaň Opravdu dobrý tábor...
- KONCERT DĚTI DĚTEM

To jsou ovšem tradice vcelku aktuální a jen málo kontroverzní čili sporné.

Pohled do minulosti

U mnoha lidí pohled na minulost Pionýra vždy bude ovlivňovat optika náhledu na dějiny obecné. Z bezprostředních reakcí našeho okolí je stále ještě patrné, že Pionýr není vnímán vždy vstřícně, nese si stále znamení minulosti. A to často bez ohledu na vlastní prožitky posuzovatele či naopak na skutečnost, že osobní zkušenost chybí a je nahrazována povrchně zevšeobecňujícími pohledy. Minulost vnímáme s jejími klady a zápory. Byla často rozporná, odlišná v konkrétních projevech - podle míst a lidí skutky konajících.

Periody pionýrského hnutí

Důležité je uvědomit si časové úseky, které provázejí vývoj našeho pionýrského hnutí.

Dnes totiž leckdo řekne: „Chodil jsem do Pionýra a ...“ Je pochopitelné, že neřiká už jenom kvůli délce: „Chodil jsem do Pionýrské organizace Československého svazu mládeže a ...“. Obecně to byl prostě Pionýr, podobně, jako jiní říkají, že chodili do Skautu, do Sokola.... Je však nezbytné onu základní periodizaci znát - pak se totiž lze lépe orientovat:

LÉTA	ZÁKLADNÍ POPIS
1945 - 1949	doba plurality v hnutí dětí a mládeže s převažujícím vlivem Junáka jako nejsilnější organizace dětí, objevují se první pionýrské oddíly Junáka;
1949 - 1968	etapa tzv. jednotné organizace dětí a mládeže - ČSM:

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<ul style="list-style-type: none"> ◦ 1949 - 1950 Pionýrská organizace Junáka (POJ) ◦ 1950 - 1968 Pionýrská organizace Československého svazu mládeže (PO ČSM)
1968 - 1970	čas rozmanitosti: Pionýr byl jednou z 18 uznaných samostatných dětských a mládežnických organizací
	období tzv. jednotné organizace dětí a mládeže - SSM:
	<ul style="list-style-type: none"> ◦ 1970 Pionýrská organizace ČSSR (PO ČSSR)
1970 - 1989	<ul style="list-style-type: none"> ◦ 1971 - 1989 Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže, dětská část je vymezena jako relativně samostatná součást Socialistického svazu mládeže (PO SSM)
od 1990	obnovena pluralita hnutí dětí a mládeže a s ní existence samostatného sdružení Pionýr

Vývoj hnutí dětí a mládeže u nás

Obecná historie (a ovšem i současnost) hnutí dětí a mládeže u nás je mnohvrstevnatá. Aniž by bylo naším zájmem ji zplošťovat či nemístně zjednodušovat, tak za zcela výjimečný lze považovat rok 1990, kdy došlo k obnově plurality ve sdružování - vzniklo značné množství jednak organizací dětí a mládeže jednak organizací pracujících s dětmi a mládeží³. Šlo o sdružení zcela nová, ale také ta, jež obnovila samostatnou činnost. Mimo republikových organizací existuje řada regionálních, oblastních a místních spolků. Jedná se o sdružení různorodá, my se v rámci určitého orientačního přehledu pokusíme rozčlenit je do několika skupin.

Jeden soubor tvoří sdružení zaměřená na určitou zájmovou oblast, většina z nich vznikla po roce 1989. Patří sem například Folklórní sdružení ČR - organizace, která sdružuje především tanečníky a hudebníky působící ve folklórních souborech v celé republice. Vznikla v r. 1990 a je zaměřena na uchování a rozvoj lidových tradic a hodnot, především v oblasti hudby a tance. Spolupodílí se na festivalech a přehlídkách dětských folklórních souborů v celé naší zemi (např.: Strážnice, Chodské slavnosti atd.). Členská základna se pohybuje kolem 13 000⁴. Dalším, ovšem zcela jinak orientovaným sdružením, je Asociace turistických oddílů mládeže (A-TOM), která oficiálně vznikla rovněž po roce 1989, ale oddíly Tomíků byly v různých místech známy už dříve. Asociace TOM je zaměřena především na turistiku a tábornictví. Mimo různých výprav a táborů pořádá také řadu turistických závodů, spolupracuje s Klubem českých turistů, sdružuje přibližně 8 500 členů. Na tradici trampingu navazuje Česká tábornická unie, která sdružuje jednotlivé tábornické kluby a osady. Je orientována na život v přírodě, její

³ Rozdílnost označení je dána poměrem zastoupení dětí a dospělých členů v celkové členské základně. Sdružení dětí a mládeže musí dlouhodobě sdružovat minimálně 2/3 členů do 26 let.

⁴ Tento i další počty členů sdružení jsou zaokrouhlená čísla aktuální v letech 2009 a 2010.

poznávání, hlásí se k ideálům lesní moudrosti. Počet jejích členů je kolem 7 000. Specifická je činnost Asociace malých debružářů, která chce v jednotlivých klubech u dětí rozvíjet znalosti a schopnosti z oblasti vědy, techniky a ekologie a to formou různých zábavných a zajímavých pokusů s běžně dosažitelným materiálem (např. plastové lahve ap.). Zde je zapojeno asi 2 000 členů. Na oblast vědy a techniky a na vyhledávání talentů je zaměřená rovněž Asociace středoškolských klubů či AMAVET neboli Asociace pro mládež, vědu a techniku.

Odišný blok představují sdružení založená na křesťanské bázi. Je to především YMCA⁵ a YWCA⁶. Jedná se o mezinárodní organizace, které vznikly v Anglii. YMCA zahájila činnost v roce 1844 jako prostředek křesťanské pomoci mladým lidem. U nás fungovala od druhé poloviny 19. století prostřednictvím tzv. „Křesťanských spolků mladíků“. Postupem doby se sdružení rozšířilo i na ženy a dnes je YMCA v ČR společenstvím, v němž jsou navzájem spojeni křesťané všech konfesí a platí v něm zásada otevřeného členství⁷ s oficiálním názvem Křesťanské sdružení mladých lidí. Mimo těchto dvou, jsou u nás křesťanská společenství, která působí při některých církvích. Na rozdíl od YMCA v ČR se nejedná o sdružení s celorepublikovou působností - ke známým patří Petrof a Sarkander (působnost na Moravě a ve Slezsku), další například Pyramida, Matěj, Jedlová, Křížovatka, Spojené ruce, Hnutí dětí a mládeže českobudějovické diecéze... jedná se většinou o malá sdružení, která působí při jednotlivých diecézích, někdy i farnostech.

Zvláštní kategorií je několik sdružení blízkých politickým stranám. Mezi nejznámější patří: Mladí konzervativci, Mladí sociální demokraté a Komunistický svaz mládeže.

Další skupinu tvoří velká zájmová sdružení dospělých s dětskou součástí. Nejznámější jsou: Mládež Českého červeného kříže - ČČK, Český svaz ochránců přírody - ČSOP - Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska - sekce dětí a mládeže.

Svébytnými organizacemi jsou pak například: Duha, sdružení dětí a mládeže pro volný čas, přírodu a recesi (obsahově blízké Pionýru), INEX - sdružení dobrovolných aktivit, jehož cílem je dávat lidem příležitost dobrovolnou činností přispívat svému okolí a podporovat tak vnímání dobrovolnictví jako cesty k toleranci, poznání a udržitelné budoucnosti či Občanské sdružení Letní dům, které vytváří a poskytuje socio-terapeutické služby dětem a mladým lidem. Jen výčet těchto sdružení by šel do desítek..

Nepřehlédnutelnou typickou skupinu tvoří dětské složky tělovýchovných, respektive branně-tělovýchovných organizací - např. Sokol a Český svaz tělesné výchovy (ČSTV), respektive jejich jednotlivých sportovních svazů⁸ a dále např. Asociace víceúčelových základních organizací technických sportů a činností ČR. Vedle toho ovšem, z hlediska obecně přijímané typologie, tvoří sportovní hnutí zcela samostatnou složku sdružení.

⁵ Křesťanské sdružení mladých mužů – Young Men’s Christian Association

⁶ Křesťanské sdružení mladých žen – Young Women’s Christian Association

⁷ Vybráno z výroční zprávy YMCA v ČR.

⁸ Šachový svaz ČR; Český svaz házené, Českomoravský fotbalový svaz - má žákovské kategorie a podobně

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Z hlediska počtu členů tvoří největší skupinu⁹ sdružení vycházející ze zásad skautingu. Sem patří především 'Junák - svaz skautů a skautek České republiky', což je největší dětská organizace u nás, registruje asi 45 000 členů. Dále 'Skaut, český skauting Antonína Benjamina Svojsíka' a 'Svaz skautů a skautek České republiky' (tyto dvě skautské „odnože“ jsou nepoměrně menší a také nejsou příliš v obecném povědomí). Znaměřší a skautingu blízká je třeba i Liga lesní moudrosti (Woodcraft) či Klub Pathfinder.

Uvedený (neúplný) výčet napovídá, že dnešní pluralita v nabídce sdružování dětí a mládeže je tak výrazná, že jakýkoli pokus o členění není jednoduchý - vždy v různých směrech pokulhává. Jako příklad je možné uvést, že do bloku, který zahrnuje sdružení působící na křesťanské bázi, ve své podstatě náleží i skauting... Jiná sdružení, zejména místní pak nejsou třeba příliš programově vyprofilovaná, takže jejich zařazení není zcela přesné.

Ke skautingu obecně a Junáku zvlášť

Jako Ariadnina nit se historií posledního půlstoletí táhne vztah dvou organizací Junáka a Pionýra. I my se zde proto zastavíme s podrobnostmi.

Je to přes padesát roků, kdy v 2. polovině 40. let nemalé množství členů Junáka, spoluvytvořilo základ nového hnutí (Pionýrské oddíly Junáka) či do tehdy vznikající jednotné organizace dětí a mládeže vstoupilo a nepřehlédnutelně v ní působilo. Od té doby jsou datovány spory: kdo a jak koho ovlivňuje a tak podobně¹⁰. Nedá se ani pominout inspirace, i když byla v pionýrské historii období, kdy jenom zmínka o skautingu byla doslova a do písmene trestná. Opakovaně už bylo uváděno, že zde není jednoduchých odpovědí, a to přesto, že mnoho lidí nabízí snadné černobílé pojetí vzájemných vztahů. Nesporné je totiž pouze to, že mezi oběma hnutími a sdruženími existují styčná místa a třecí plochy. O to více pak záleží na každém, co se více zdůrazní... Jde o známý přístup: chci-li zvýraznit problematiku vazby, hovořím více o neshodách, roznicích a tření; mám-li zájem podtrhnout šance, zdůrazním kontaktní prostor a z něj plynoucí vyhlídky. Odpovědnost za pojetí výkladu je proto zcela na nás samotných a zájmu, kam směřovat: zda ke srážce či k součinnosti.

Česká rada dětí a mládeže

Z výše naznačeného množství a různorodosti organizací postupně vznikla potřeba jistého propojení a společného postupu v některých otázkách - tak vznikla Česká rada dětí a mládeže (ČRDM). Jedná se o zkratku počátečních písmen názvu seskupení původně osmi, nyní¹¹ sto dvou sdružení - „Česká rada dětí a mládeže“.

ČRDM zastupuje své členy vůči domácím i zahraničním orgánům, organizacím a institucím. Jenže jako každá věc má vedle vznešených definic i zcela praktický obraz svého účelu: tím velmi známým je například uzavření a průběžná péče o úrazové pojištění, odpovědnosti či cestovní pojistky, ale také zastupování dětí a mládeže v nadnárodních institucích a mnoho dalších skutečných záležitostí.

⁹ a to i s ohledem na velikost mezinárodních uskupení, které hovoří o tom, že skautů a skautek je na celém světě organizováno asi 250.000.000

¹⁰ např. Z. Svatoš či známější ing. V. Marhoul, místostarosta Junáka, a později dlouholetý člen předsednictva Ústřední rady Pionýrské organizace Socialistického svazu mládeže a předseda branné komise ÚR PO SSM;

¹¹ aktuální stav v roce 2011

ČRDM byla založena jako důsledek poznání, že žádné z dosud existujících uskupení nevyřešilo řadu palčivých otázek, které se týkají prakticky všech sdružení, která se věnují dětem a mladým lidem. Ty nejdůležitější z nich jsou:

- účinný vliv na celkovou společenskou atmosféru, která by aktivity zaměřené k výchově a rozvoji dětí vítala a patřičně podporovala;
- skutečný vliv na tvorbu legislativy, která se týká dětí, mládeže a celkově výchovy;
- taková pravidla financování dětských a mládežnických sdružení, která by opravdu respektovala jejich potřeby;
- reprezentace dětských a mládežnických organizací ČR v zahraničí.

Nepřehlédnutelnou příčinou byla přitom i skutečnost, že žádné z těchto uskupení nebylo chápáno ostatními subjekty jako reprezentativní a kompetentní. To přimělo nejdříve pět, později osm sdružení k několika společným krokům, z čehož později vyplynul vznik ČRDM.

Jak již bylo řečeno, ČRDM tedy založilo osm samostatných sdružení dětí a mládeže:

- Asociace křesťanských sdružení mládeže
- Asociace turistických oddílů mládeže
- Česká tábornická unie
- Folklorní sdružení ČR
- Junák - svaz skautů a skautek ČR
- NICEM - Národní informační centrum mládeže ČR (dnes již s ČRDM sloučené)
- Pionýr
- YMCA v ČR - křesťanské sdružení mladých lidí

Představitelé těchto sdružení se po obsáhlých jednáních dohodli a 7. července 1998 stvrdili vznik ČRDM. Každým dalším rokem se počet členů rozrůstal, což předznamenávalo příznivou budoucnost ČRDM.

Během prvního řádného roku své existence, roku 1999, stihla ČRDM zorganizovat mnoho vydařených akcí. Nejznámější a nejspíš i nejdůležitější z nich byla Bambiriáda '99, kde se povedlo uspořádat představení řešení problematiky volného času dětí, respektive podílu občanských sdružení dětí a mládeže a státních či obecních institucí DDM či SVC na jejím řešení. První ročník této akce se uskutečnil v Praze, ale další ročníky se rozšířily do dalších míst v celé ČR.

Tím však práce ČRDM neskončila. ČRDM usiluje o to, aby se stala oficiálním reprezentantem české organizované mládeže a jejích sdružení i na mezinárodním fóru. Jedním z cílů ČRDM na této cestě je získání nezprostředkovaného členství v Evropském fóru mládeže a aktivní podíl na jeho činnosti, včetně realizace jeho projektů v České republice. ČRDM chce touto cestou přispívat k zapojování České republiky do Evropské unie.

Stejně tak ČRDM hodlá být hlavním partnerem ostatních národních rad mládeže a realizátorem dvoustranných a vícestranných projektů za Českou republiku, zajišťovat odpovídající informační servis směrem ven a dovnitř České republiky o aktivitách mládeže a pro mládež, informovat o problémech, které se v ČR i na evropské úrovni oblasti dětí a mládeže týkají, a podílet se na jejich řešení.

Možnosti

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Za účelem koordinace postupu členských sdružení ČRDМ vzhledem k výše uvedeným cílům fungují různé pracovní skupiny, řízené zpravidla členy představenstva ČRDМ. Přístup do nich je otevřen zástupcům každého sdružení.

ČRDМ, jako jiné partnerské rady mládeže v zahraničí, má stanovena poměrně přísná věková omezení pro své reprezentanty. To současně vytváří prostor pro možnost zapojení do stavby orgánů ČRDМ i pro možné zahraniční uplatnění - jsou preferováni zástupci sdružení do 26 roků, pro vyšší funkce nejvýše do 35 roků.

Pro zájemce o zastupování Pionýra nabídne více informací adresa www.crdm.cz a nejlépe se lze dozvědět na ústředí.

Přínos skautingu

Jeho vklad do vývoje dětských organizací je nezpochybnitelný: skauting není „pouhý“ pobyt v přírodě, turistika, tělesná či branná činnost, tím méně „únik do přírody“ před děním a problémy společnosti. Představuje ucelený výchovný systém postihující celou osobnost dítěte, člověka, charakterizuje jej propracovanost a propojení obecného cíle a dílčích cílů, metody, prostředky činnosti či stupňování nároků. Zřejmým praktickým přínosem je i práce s vnějšími prvky umocňujícími jeho přitažlivost: stejnokroje, symboly, funkční označení - což vytváří sounáležitost a upevňuje pocit vzájemnosti... Tohle a jistě i ještě další věci jsou přínosem skautingu pro rozvoj sdružování a organizování dětí a za to zaslouží uznání! Skauting navíc prokázal svoji životnost, neboť stoletá historie je nepochybným důkazem o trvanlivosti a vitalitě myšlenky i hnutí.

Kritikové Pionýra tvrdící, že pouze opisuje od skautingu, ovšem nepřipouštějí, že například rozčlenění organizačních jednotek, respektování věkových zvláštností či využití intenzivních soustředění naplněných programem (s vžitým názvem tábory), které pionýři také upotřebili a uplatňují i dnes, ovšem využívá či si jejich „autorství“ připisuje například i nejedna sportovní organizace... Proto nelze říci, že by Pionýr opisoval výhradně ze skautingu, jakkoli je nesporné, že se v mnohém inspiroval a velké množství podnětů užil. Je ovšem otázkou, zda je proto nutné hovořit o vykrádání, jak někteří činí... - to by z plagiátorství museli být obviněni i mnozí další.

Pionýrské hnutí zakládalo mnoho skautů, což je také nesporná skutečnost - ať se to mnohým nezdá či přímo zajídá - a my, jako pionýři, na to musíme být hrdí. Šlo zpravidla o lidi tvůrčí, přemýšlivé, kteří tak zdaleka nečinili na ideologickou objednávku, ale z nadšení a přesvědčení, že jakkoli je skauting zajímavý, mohou se při zachování osvědčených prvků rozvinout ještě další, což je zase nepopiratelný přínos pionýrství do rozvoje hnutí a organizování dětí.

Přínos pionýrů

Můžeme proto vidět například v rozvoji dětské demokracie, což je sice v minulosti pionýrského hnutí nezřídka i zesměšňováno, ba uráženo, ale šlo o průkopnictví (pravda, připusťme, že občas přeháněné) participace, neboli snahy o spolupodílení dětí na správě a řízení jejich věcí. Stejně tak je nezbytné za vklad považovat péči o rozvoj hry i práce, jako nástroje, prostředků ve výchově, a dále například rozmach zájmové činnosti: neboť soustava zájmových oddílů a náplň pro jejich činnost zformulovaná do systému zájmových odznaků (v Pionýrské organizaci SSM Mladý technik, přírodovědec, umělec, sportovec, turista či Praktická dívka) - to jsou stejně tak z předpojatosti zpochybnitelné jako zřetelné příspěvky pionýrství k růstu dětských organizací.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pionýrské hnutí jistě čerpalo i ze skautských zkušeností a tradic, ale současně ukázalo i jiné možnosti, šlo jinou cestou, čímž obohatilo pojetí rozmanitých hnutí dětí (a v konečném důsledku i mládeže a dospělých) a tvarovalo se, členilo, hledalo a vytvářelo prostor pro volbu a zároveň vymezovalo nové možnosti. Dnes má své vymezené cíle a promyšlenou a skloubenou soustavu vazeb, forem a postupů vždy s respektem k věkovým a individuálním zvláštěnostem dětí, a je tak zřetelně odlišené a definované od řady jiných aktivit, netoliko skautingu. Protože však s ním ho váže i mnoho dalších spojitostí a z konkrétního historického dění je zde mnoho závislostí, jde o tematiku nejcitlivější a nezřídka i nejdiskutovanější. A tak jen málokdo „řeší“ vztah duhovství či kondorství a skautingu, ale mnoho lidí jednoznačně chápe, že právě třeba tzv. duhovství či kondorství je vlastně odnoží pionýrského hnutí, protože právě z něj vzešlo - což je ovšem už zase zcela jiný příběh.

Závěr

Komplikovaná minulost několika našich předchůdců (ať už se k nim hlásíme více či méně nebo vůbec ne - na základě podobného názvu jsme s nimi spojováni!) je dána i vnějšími podmínkami, v nichž působili. Lze nalézt momenty, které nelze označit za světlé¹²⁾, ale na jiné může pohlížet s uspokojením¹³⁾, i když se nepochybně najdou lidé, kteří pozitivního nejsou ochotni připustit nic - zde se však nabízí otázka, zda potom má vůbec smysl diskutovat, pracovat anebo je jednodušší jenom nenávidět - vše je v demokratickém a svobodném státě možné. To však neznamená, že se historií Pionýr odmítá zabývat či ji snad chce zakrývat nebo se jí bát. Naopak, Pionýr chce historii dětského a mládežnického hnutí v našem státě vnímat, přemýšlet o ní, hledat v ní zdroje poučení, ale odmítá ji chápat jako nástroj pomsty. Někomu se tento postoj může zdát poněkud zkreslený. Povrchní hodnocení minulosti zakládá mnohá úskalí... Je otázkou, jestli se zcela objektivního zhodnocení dočkáme od historiků, a to alespoň v době, kdy se my sami staneme historií.

Život, který žijí konkrétní lidé - s konkrétními osudy, názory, skutky, jež vykonali, se postupně mění v dějiny. Jsou to právě lidé, kteří historii tvoří. Jiní lidé, vedeni nejrůznějšími pohnutkami ji zase posuzují a hodnotí - vždy však za konkrétních okolností a v určitých souvislostech či podmínkách. Mění se lidé, proměňují se více či méně názory i pohledy na nejobecnější věci. Vývoj jde dál a nic ho nemůže zastavit, snad jen přibrzdit.

Historie, učitelka života, nám dnes ukazuje, že kolika chybám v našem samostatném státě během těch několika desítek let došlo. Chybám se pochopitelně nevyhnulo ani pionýrské hnutí. My, jako členové Pionýra minulost nezastíráme, snažíme se s ní vyrovnávat, vyvodili jsme z ní celou řadu ponaučení, v žádném případě nechceme opakovat minulé chyby, vnímáme bolest všech v minulosti postižených lidí, kteří chtěli pracovat s dětmi, a litujeme neuskutečněných možností a všech pochybení. Máme zájem, aby Pionýr byl samostatnou a rovnocennou organizací všem ostatním, bez jakéhokoli vyvyšování či postranních úmyslů - to je jeden z důsledků poznání minulosti.

A je to obdobná situace - i když v menším, která se opakuje i mezi celými národy: jen jeden příklad za všechny: vztahy Francie a Německa za celá staletí jsou plné

¹²⁾ poškolšťování a formalizace činnosti, neumožnění členství dospělým, útoky proti některým lidem;

¹³⁾ například rozvoj zájmové činnosti, důsledná snaha o vzdělávání vedoucí (a zdaleka ne jen v „ideologických“ znalostech!), činnost v místě bydliště, systém zájmových odznaků a odznaků odborností.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PIONÝR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

válek a střetů - přesto se dnes jedná o státy (v nichž žije i množství lidí s odlišnými názory), které spolu v řadě institucí příkladně spolupracují - a ve sjednocené Evropě tvoří základní osu spolupráce.

Historii se Pionýr snaží vnímat jako podnět k zamýšlení, námět k diskusím, nikoli jako klacek určený k bití kohokoli. Chce být partnerem, cítit jako reálnou možnost, když ne konkrétní vzájemnou spolupráci, tak alespoň rozumného soužití všech sdružení dětí a mládeže.

Společně jsme dospěli na konec jedné z kapitol, které ti mají pomoci k přípravě na složení zkoušky pro kvalifikaci a v konečném stupni při vedení oddílu. Věříme, že opravdu pomohou, pokud nabídnuté informace a zkušenosti přijmeš a vezmeš za své.

Nabízí se však otázka: Jsou nabízené vědomosti dobré „pouze“ ke splnění podmínek zkoušky nebo jsou opravdu využitelné? Nebo dokonce: Co z nabytých vědomostí můžeš předat dětem?

Samozřejmě tím nemyslíme, že máš přemítat, kterou část učebních textů jim můžeš předčítat, ale co jim můžeš *zprostředkovaně* přinést pro jejich celkový vývoj.

V této nabídce vycházíme z dnes obecně přijímaného konceptu - rozvoje tzv. klíčových kompetencí¹⁴, tj. rozkvětu postojů, znalostí, schopností nebo vnímaných hodnot. Rozsah níže uvedených kompetencí považuj za ideální stav, který může, ale nemusí být vždy zcela dosažen.

Věz proto, že tvými znalostmi, získanými v oblasti zaměřené na Program Pionýra, činnost a historii sdružení, můžeš dětem pomoci v rozvoji těchto klíčových kompetencí:

Kompetence dítěte

Co si má dítě „odnést“ (aneb čím tato oblast přispěje k rozvoji jeho „Klíčových kompetencí“):

- uznává, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost;
- aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit;
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti (kompetence se týká spíše starších dětí);
- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopno vcítit se do situace ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému a psychickému násilí.

Kompetence vedoucího

Co si má vedoucí „odnést“ (aneb čím tato oblast přispěje k rozvoji „Klíčových kompetencí“)

¹⁴ Ne ve smyslu pravomocí, práva rozhodovat!

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

- má dostatečné znalosti o Pionýru (Program Pionýra, historie, ...), umí je předat a vysvětlit ostatním (dětem, veřejnosti, ...) a v praxi je dodržuje a řídí se jimi;
- pracuje systematicky, má přehled o nabídkových programech činnosti a dokáže je v případě vhodnosti vnášet do vlastní činnosti;
- je připraven a schopen předávat všechny své znalosti a dovednosti všem ostatním členům (dětem, dospívajícím, dospělým) Pionýra, i těm, kdo se účastní jeho akcí, je ostatním příkladným vzorem.

Sdružení Pionýrských tábornických oddílů

- Sdružení pionýrských tábornických oddílů (SPTO) je dobrovolné zájmové seskupení pionýrských oddílů, které se zabývají tábornickou činností, turistikou, poznáváním a ochranou přírody.
- Každý pionýrský tábornický oddíl (PTO) je řádně zaregistrovaným oddílem organizace Pionýr se všemi z toho vyplývajícími právy a povinnostmi, včetně oblasti hospodaření.

Použitá literatura:

- Stanovy a Program Pionýra. 1. vydání. Praha: Pionýr, 2014. 23.

Vydala: Jihomoravská krajská organizace Pionýra pro vnitřní potřebu
Údolní 58a, Brno 659 88, www.jmpionyr.cz
Publikace vydána v rámci projektu Pojd'me spolu hrazeného z ESF

Prošlo jazykovou korekturou, neprodejné.

© Brno 2015

1. vydání